

TERM-1

SAMPLE PAPER

SOLVED

संस्कृतम्

अवधि: : सार्धैक-होरा

सम्पूर्णाङ्काः : 40

प्रश्नपत्रस्वरूपम्—सैंपल पेपर 1 में दिये गये निर्देशानुसार।

बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः

40 अङ्काः

अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्

1. अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां सन्धिं सन्धिच्छेदं वा उचितम् उत्तरं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत—(केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) $1 \times 4 = 4$

(निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों के संधि अथवा संधि-विच्छेद करके उचित उत्तर विकल्पों में से चुनकर लिखिए।) (केवल चार प्रश्न)

- पुस्तकेऽस्मिन् कति पाठाः सन्ति।
(क) पुस्तके + अस्मिन्
(ख) पुस्तकः + अस्मिन्
(ग) पुस्तका + अस्मिन्
(घ) पुस्तकम् + अस्मिन्
- एतत् + न उचितम्।
(क) एतन्न (ख) एतान्न
(ग) एतन्न (घ) एतच्च
- वाङ्मूला हि सरस्वती कथ्यते।
(क) वाक् + मूला (ख) वाक् + मूला
(ग) वाका + मूला (घ) वाङ् + मूला
- सर्वः + तरतु दुर्गाणि, सर्वः भद्राणि पश्यतु।
(क) सर्वस्तरतु (ख) सर्वसतरतु
(ग) सर्वसातरतु (घ) सर्वस् + तरतु

- धिङ् माम् एवम्भूतम्।
(क) धिक + माम् (ख) धिकं + माम्
(ग) धिक् + माम् (घ) धिङ् + माम्

2. अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समासं विग्रहं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चित्वा लिखत—(केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) $1 \times 4 = 4$

(निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों का समास अथवा विग्रह दिए गए विकल्पों में से चुनकर लिखिए।) (केवल चार प्रश्न)

- नैव जनानाम् ग्रसनम्।
(क) ग्रसजनान् (ख) जनग्रसनम्
(ग) जनान् ग्रसनम् (घ) जनस्य ग्रसनम्
- एकदा केनापि आवश्यककार्येण तस्य भार्या पितुः गृहं प्रति चलिता।
(क) आवश्यककेन कार्येण
(ख) कार्यवशेन
(ग) कार्यआवश्यककेन
(घ) आवश्यक कार्येण
- रामस्य समीपम् उपसृत्य प्रणम्य च।
(क) उपरामम् (ख) उपरामः
(ग) रामस्य समीपे (घ) रामम् समीपे

- (iv) कश्चित् कृषकः बलीवर्दाभ्यां क्षेत्रकर्षणं कुर्वन्नासीत्।
 (क) क्षेत्रस्य कर्षणम् (ख) क्षेत्राय कर्षणम्
 (ग) क्षेत्रेकर्षणम् (घ) क्षेत्रम् कर्षणम्
- (v) मदोद्धताः कपयः यूथपतिं प्रहस्य अवदन्।
 (क) मदस्य उद्धताः (ख) मदेन उद्धताः
 (ग) मदात् उद्धताः (घ) मदाय उद्धताः

3. अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां प्रकृति-प्रत्ययौ संयोज्य विभज्य वा उचितं उत्तरं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत— (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

$$1 \times 4 = 4$$

(निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों के प्रकृति-प्रत्ययों को जोड़कर अथवा अलग करके उचित उत्तर विकल्पों में से चुनकर लिखिए।) (केवल चार प्रश्न)

- (i) संस्कृत विषये प्रभातस्य दक्ष + तल् प्रशंसनीया वर्तते।
 (क) दक्षिता (ख) दक्षीयता
 (ग) दक्षता (घ) दक्षत्वम्
- (ii) अस्य पुस्तकस्य घनत्वम् कियत् अस्ति?
 (क) घन + त्व (ख) घन + त्वम्
 (ग) घन + तवत् (घ) घन + मतुप्
- (iii) पवित्र + टाप् यमुना प्रदूषिता न कर्तव्या।
 (क) पवित्री (ख) पवित्राः
 (ग) पवित्रा (घ) पवित्रम्
- (iv) अस्माकम् देशः शक्ति + मतुप् भवेत्।
 (क) शक्तिमान् (ख) शक्तिमतः
 (ग) शक्तिमत् (घ) शक्तिसम्पन्नः
- (v) सा नर्तकी शोभनं नृत्यति।
 (क) नर्तक + डीप् (ख) नृत् + डीप्
 (ग) नर्तक + डीप् (घ) नर्तक + टाप्

4. अधोलिखितानां वाक्यानां वाच्य परिवर्तनं कृत्वा उचितम् उत्तरं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत। (केवलं प्रश्नत्रयम्)

$$1 \times 3 = 3$$

(निम्नलिखित वाक्यों का वाच्य परिवर्तन करके विकल्पों में से चुनकर लिखिए।) (केवल तीन प्रश्न)

- (i) विद्या विनयं ददाति।
 (क) विद्यया विनयः दीयते।
 (ख) विद्या विनयं दीयते।
 (ग) विद्येष्टु विनयं दीयते।
 (घ) विनयः विद्यां दीयते।
- (ii) शिशुना पुस्तकं पठ्यते।
 (क) शिशु पुस्तके पठति।
 (ख) शिशुः पुस्तकं पठति।

- (ग) शिशु पुस्तक पठति।
 (घ) शिशुना पुस्तकं पाठ्यते।

- (iii) सीतया गीतं गीयते।
 (क) सीता गीतः गायति।
 (ख) सीता गीता गायति।
 (ग) सीता गीतं गायति।
 (घ) सीता गीतं गीयते।

- (iv) वृक्षेण वर्धते।
 (क) वृक्ष वर्धते। (ख) वृक्षा वर्धते।
 (ग) वृक्षः वर्धते। (घ) वृक्षाः वर्धन्ते।

5. अधोलिखितं दिनचर्यायां रिक्त स्थानानि कालबोधक शब्दैः विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

$$1 \times 4 = 4$$

(कालबोधक शब्दों से निम्नलिखित दिनचर्या को उचित विकल्पों में से चुनकर लिखो।) (केवल चार प्रश्न)

- (i) मोहनः प्रातः 5:30 वादने उतिष्ठति।
 (क) सार्ध पञ्च (ख) सार्ध पञ्चं
 (ग) सार्ध पञ्चे (घ) सपाद पञ्च
- (ii) सः उत्थाय 5:45 वादने दन्तधावनम् करोति।
 (क) षट् (ख) पादोन षट्
 (ग) सार्ध षट् (घ) सपाद षट्
- (iii) तत्पश्चात् 6:00 वादने व्यायामं करोति।
 (क) सार्ध षट् (ख) सपाद षट्
 (ग) षट् (घ) पादोन षट्
- (iv) पुनः प्रातः 7:15 वादने स्नानं करोति।
 (क) सप्त (ख) सार्ध सप्त
 (ग) सपाद सप्त (घ) पादोन सप्त
- (v) तत्पश्चात् 8:00 वादने विद्यालयम् प्रति गच्छति।
 (क) अष्ट (ख) सार्ध अष्ट
 (ग) पादोन अष्ट (घ) सपाद अष्ट

6. अधोलिखितवाक्येषु रिक्त स्थानानि उचितैः अव्ययपदैः पूरयत। (केवलं प्रश्नत्रयम्)

$$1 \times 3 = 3$$

(दिए गए उचित अव्यय पदों से वाक्यों में रिक्तस्थानों की पूर्ति कीजिए।) (केवल तीन प्रश्न)

- (i) उपवने जनाः भ्रमन्ति।
 (क) इतस्ततः (ख) अपि
 (ग) सहसा (घ) शनैः
- (ii) अवकरं मा क्षिपय।
 (क) इव (ख) यत्र-तत्र
 (ग) उच्चैः (घ) सर्वत्र

(iii) परिश्रमेण कार्याणि न सिद्ध्यन्ति ।

- (क) यत्र (ख) सर्वतः
(ग) विना (घ) एव

(iv) अकबरः नाम नृपः आसीत् ।

- (क) अपि (ख) सहसा
(ग) पुरा (घ) खलु

7. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदम् अशुद्धम् अस्ति, शुद्धं पदं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत—
(केवलं प्रश्नत्रयम्) $1 \times 3 = 3$

(निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पद अशुद्ध हैं, शुद्ध पद को विकल्पों में से चुनकर लिखिए।) (केवल तीन प्रश्न)

पठित-अवबोधनम्

8. रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्न निर्माणं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत। (केवलं प्रश्नपञ्चकम्)

$$1 \times 5 = 5$$

(रेखांकित पदों के आधार पर प्रश्न निर्माण विकल्पों में से चुनकर लिखिए।) (केवल पाँच प्रश्न)

(i) मयूरस्य नृत्यं प्रकृतेः आराधना ।

- (क) कस्याः (ख) केषु
(ग) केषाम् (घ) कस्य

(ii) पिता पुत्राय तपः तपति ।

- (क) कस्य (ख) कः
(ग) किम् (घ) कस्मै

(iii) चक्रम् सदा वक्रम् भ्रमति ।

- (क) कः (ख) कस्य
(ग) कीदृशम् (घ) किम्

(iv) अमुना दुर्दान्तैः अशनैः जनग्रसनम् न स्यात् ।

- (क) केषाम् (ख) केन
(ग) किम् (घ) कया

(v) कवि मानवस्य जीवनस्य कामनां करोति ।

- (क) कस्य (ख) केन
(ग) कः (घ) केषाम्

(vi) प्रस्तरतले लतातरुगुल्माः पिष्टाः न भवन्तु ।

- (क) केन (ख) के
(ग) कः (घ) काः

9. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां प्रसङ्गानुकूलम् उचितार्थं चित्वा लिखत— (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

(निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित शब्दों के प्रसङ्गानुकूल उचित अर्थ चुनकर लिखिए।) (केवल चार प्रश्न) $1 \times 4 = 4$

(i) अहं पत्रवाहकः अस्ति ।

- (क) अस्मि (ख) अस्तु
(ग) अस्वः (घ) आसीत्

(ii) वृक्षात् पत्राणि पततः ।

- (क) पतन्ति (ख) पद्भिसि
(ग) पद्भितु (घ) पततु

(iii) मृगः तत्र चरतः ।

- (क) मृगौ (ख) मृगाः
(ग) मृगे (घ) मृगम्

(iv) सीता रामः सह वनं गता ।

- (क) रामस्य (ख) रामेण
(ग) रामे (घ) रामाय

(i) दुर्दान्तैः दशनैः जनग्रसनम् न स्यात् ।

- (क) मुखैः (ख) दन्तैः
(ग) वदनैः (घ) कण्ठैः

(ii) भ्रमति सदा वक्रम् ।

- (क) वर्तुलम् (ख) सरलम्
(ग) कुटिलम् (घ) कठिनम्

(iii) कुसुमावलिः समीरचालिता स्यात् ।

- (क) कुसुमफलानि (ख) कुसुमानि
(ग) कुसुमानां पंक्तिः (घ) कुसुमाञ्जलिः

(iv) व्याघ्रभक्षणाय कलहं कुरुथः ।

- (क) विवादं (ख) मेलनम्
(ग) हसनम् (घ) सम्मेलनम्

(v) न युक्तमध्यासितुम् ।

- (क) पठितुम् (ख) उत्थातुम्
(ग) उपवेष्टुम् (घ) शयितुम्

10. प्रदत्तेभ्यः विकल्पेभ्य उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत—(केवलं प्रश्नषट्कम्) $1 \times 6 = 6$

(दिए गए विकल्पों में से उचित उत्तर चुनकर लिखिए।) (केवल छः प्रश्न)

(i) चाकचिक्यजालं जीवितरसहरणं नो कुर्यात् इत्यस्मिन्वाक्ये किं कर्तृपदम् ?

- (क) नो
(ख) चाकचिक्यजालं
(ग) जीवितरसहरणं
(घ) कुर्यात्

(ii) बुद्धिमती व्याघ्रजाद् भयात् पुनरपि मुक्ताऽभवत् इत्यत्र किं क्रियापदम् ।

- (क) मुक्ताऽभवत् (ख) व्याघ्रजाद्
(ग) बुद्धिमती (घ) भयात्

- (iii) मन्युगर्भैः अक्षरैः निर्भर्त्सयति विशेष्यपदं किमत्र प्रयुक्तम्।
 (क) अक्षरैः (ख) मन्युगर्भैः
 (ग) तपस्विनी (घ) निर्भर्त्सयति
- (iv) ननु भगवान् वाल्मीकिः अस्माकं गुरुः अत्र गुरुपदस्य विलोमपदं किम् ?
 (क) शिष्यः (ख) सेवकः
 (ग) शत्रुः (घ) स्वामी
- (v) 'चित्तम्' इत्यस्मिन्नर्थे कः शब्दः अत्र प्रयुक्तः ?
 (क) अपत्यम् (ख) हृदयम्
 (ग) आर्द्रम् (घ) शैत्यम्

- (vi) 'जलम्' इति पदस्य विपर्यय पदं अत्र किम् ?
 (क) वह्निः (ख) क्रोधः
 (ग) अन्तम् (घ) बहिः
- (vii) अत्र उभौ शब्दस्य काव्यांप्रयुक्तः ?
 (क) रामौ (ख) लवकुशौ
 (ग) विदूषकौ (घ) सेवकौ
- (viii) 'निकषा' इत्यर्थे किम् पदम् अत्र प्रयुक्तम् ?
 (क) समीपे (ख) समीपस्थः
 (ग) समीपम् (घ) निकटम्
- (ix) समृद्धः इत्यस्य विलोमपदं किम् अस्ति ?
 (क) दीनः (ख) कृषकः
 (ग) वासवः (घ) दरिद्रः

SOLUTION

SAMPLE PAPER-8

बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः

अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्

- (i) (क) पुस्तके + अस्मिन्
 (ii) (ग) एतन्न
 (iii) (ख) वाक् + मूला
 (iv) (क) सर्वस्तरतु
 (v) (ग) धिक् + माम्
- (i) (ख) जनग्रसनम्
 (ii) (क) आवश्यकेन कार्येण
 (iii) (क) उपरामम्
 (iv) (ग) क्षेत्रेकर्षणम्
 (v) (ख) मदेन उद्धृताः
- (i) (ग) दक्षता
 (ii) (क) घन + त्व
 (iii) पवित्रा
 (iv) (क) शक्तिमान्
 (v) (ग) नर्तक + डीप्
- (i) (क) विद्यया विनयः दीयते।
 (ii) (ख) शिशुः पुस्तकं पठति।
 (iii) (ग) सीता गीतं गायति।
 (iv) (ग) वृक्षः वर्धते।
- (i) (क) सार्धं पञ्च
 (ii) (ख) पादोन षट्

- (iii) (ग) षट्
 (iv) (ग) सपाद सप्त
 (v) (क) अष्ट
6. (i) (क) इतस्ततः (ii) (ख) यत्र-तत्र
 (iii) (ग) विना (iv) (ग) पुरा
7. (i) (क) अस्मि (ii) (क) पतन्ति
 (iii) (क) मृगौ (iv) (ख) रामेण

पठित-अवबोधनम्

- (i) (क) कस्याः (ii) (ख) कः
 (iii) (ग) कीदृशम् (iv) (ख) केन
 (v) (क) कस्य (vi) (ख) कुत्र
- (i) (ख) दन्तैः
 (ii) (ग) कुटिलम्
 (iii) (ग) कुसुमानां पंक्तिः
 (iv) (क) विवादं
 (v) (ग) उपवेष्टुम्
- (i) (ख) चाकचिक्वजालं
 (ii) (क) मुक्ताऽभवत्
 (iii) (क) अक्षरैः (iv) (क) शिष्यः
 (v) (ख) हृदयम् (vi) (क) वह्नि
 (vii) (ख) लवकुशौ (viii) (ग) समीपम्
 (ix) (क) दीनः